

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Articulus IV. De dominio bonorum vacantium, inventorum, incertorum, commixtorum cum alieno. Item de venatione, piscatione, postione & lignatione

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

liter, & contra omnes personas, nempe contra miserabiles, & pijs causas. Secundò cum multi citra culpam premantur egestate, illis esse ad aliquod tempus concedendum privilegium militum *L. miles ff. de re iudicata*, ut scilicet non conveniantur plus quam commodè possunt. Tertiò ut in publica patriæ vastatione, dum non est præsumptio moræ peccaminosæ, Princeps mitiget rigidas executiones per pignorationes, & missiones in bona. Quartò ex quorundam Doctorum iudicio posse Principem supremâ suâ Authoritate condonare debitoribus census annuos, in quibus propter militares ra-

pinas non poterant solvere, aliàs census cum Capitali adeo excreveret, ut non possent solvere, nisi exuerentur omnibus bonis, ipsique creditores debent aliquid illis remittere. Quia ipse Princeps exemplo Tyberij Cæsaris remittat ad tempus pendenda publico ærario. Sextò constituantur Commissarij prudentes, & Docti, qui habitâ ratione debentium, & creditorum natura, & origine debitorum attentâ potentiâ vel impotentia solvendi ita rem componant, ut nec creditores in totum priventur, nec debitores ad summam inopiam redigantur.

ARTICVLVS QVARTVS.

De Dominio bonorum vacantium, inventorum, incertorum commixtorum cum alieno. Item de Venatione, piscatione, pastione & lignatione.

271. **Q**uæres primò quis fiat Dominus bonorum vacantium, seu eorum quæ quis moriens ab intestato, & absque hæredibus reliquit? Item inventorum?

Respondeo ad primum cum Domino careant, secundum jus gentium essent primò occupantis; ad secundum jus commune devolvuntur ad fiscum *L. 1. ff. de iure fisci* (non tamen ante sententiam iudicis tenetur eorum Possessor tradere fisco secundum Amicum *Disp. 16. num. 6.*) nisi fuerint peregrinorum, quia hæc non fi-

sco, sed per loci Episcopum in pijs causis sunt distribuenda, *Auth. omnes peregrini cod. communia de successioneibus.*

Respondeo ad secundum cum S. Thoma hic *q. 66. Art. 5.* & tria assero: Primò res inventas hæctenus sub nullius Dominiò existentes, ut gemmas repertas in littore maris esse primo occupantis, seu corporaliter apprehendentis, Secundò deperditarum rerum inventor, pro earum qualitate obligatur adhibere Majorem, aut Minorem diligentiam, ut resciat Dominum etiam per publicationem ex pulpitis,

piris, & quidem si res sit magni momenti v. g. 100. aurei non sufficit publicare semel, ac iterum in loco inventionis, sed etiam jis in locis, in quibus prudenter suspicatur posse reperiri Dominum. Hac inquirendi obligatio est ex iustitia, Haunold. *tract. 5. num. 24.* quia rem inventam detinendo accipit in suam Custodiam. Post adhibitam sufficientem diligentiam non reperto Domino non obligatur de jure naturæ expendere in usus pios, sed ipse fit Dominus cum obligatione eam reddendi Domino fortè comparituro, si ea in se, vel æquivalenti extiterit comparitionis tempore Haunold, *n. 26.* cum multis contra Molin. *Disp. 746.* Lugo, Less. quia nullum jus oppositum statuit. Jus si esset naturale in nullo alio fundaretur, quam in præsumpta voluntate defuncti, atqui hæc voluntas nequit communiter præsumi, sed oppositum: quia major spes est rem rehabendi, si sit penes inventorem. Juxta oppositam sententiam, si inventor est pauper, potest sibi totam applicare; Post legitimam applicationem cessat obligatio restituendi Domino, quia per pauperes censentur Successores in his bonis post applicationem, ita Salmaticensis.

Sed potestne inventor petere pro inventione pretium? Respondeo negativè cum Lugo *Disput. 6. n. 149.* aliàs non teneretur ex iustitia totam rem reddere Domino, si tamen in custodienda re, aut indagando Domino, quid expendit, potest refusionem exigere.

Tertiò assero jure naturæ, ac gentium thesaurus in fundo proprio inventus est totus inventoris, repertus casualiter in fundo alieno ex dispositione juris est dividendus æqualiter inter inventorem &

fundi Dominum §. 39. *Instit. de rerum divisione.*

272. Quæres secundò ad quem spectent bona incerta. Dicuntur autem bona incerta, quorum habetur Dominus sed invincibiliter ignoratur, aut ob locorum distantiam est moralis impossibilitas, ut ad ipsum, vel ad ejus hæredes perveniant. Hinc secundum ferè omnes non sunt bona incerta, dum scitur ea spectare ad unum ex duobus, vel tribus cum ignorantia ad quem determinatè, nec si spectent ad certam communitatem, aut hujus majorem partem, quia in his casibus potest moraliter aliquo modo res redire ad Dominum, in primo pro ratione dubij dividendo, aut si ipsi sortem mittant: in altero per Magistratum, aut Parochum dividendo secundum majus, aut minus dubium.

Unde Mercator potest communitati tali à se deceptæ restituere vendendo ejus membris pretio minore: idem est, si quis defraudavit communitatem determinatam in pondere, & mensura, ut hospites, laniones, dum nesciuntur qui determinatè passi sint injuriam *Dicast. Lib. 2. tract. 2. Disput. 14. n. 366.*

Bona incerta sunt duplicia, nempe aut debita ex delicto v. g. ex furtis, usuris, &c. aut ex contractu justo, ut deposito, commodato, mutuo, &c. oportet autem omnem moralem diligentiam adhibere inquirendo verum Dominum, aut si constitit mortuum, ejus hæredes, càmque Majorem, vel Minorem, secundum quod res debita est magis, aut minus pretiosa, aliàs Dominus ejus non censetur moraliter ignotus, proinde nec debitor excusaretur à restitutione ob culpabilem

bilem ignorantiam, Salmaticenses hic tract. 13. c. 1. n. 208.

Respondeo primò Possessor naturalis bonorum incertorum ex non delicto fit Dominus, quia nulla est differentia inter hæc, & bona inventa, quæ numero priori diximus spectare ad inventorem.

Respondeo secundò bonorum incertorum ex delicto proprietatis devolvitur jure non merè positivo, sed naturali ad pauperes, aut ad alios pios usus, Haunold. num. 38. cum S. Thom. q. 62. Art. 5. ad 3. & communiore contra Lessium L. 2. c. 14. num. 36. putantem id procedere solo jure positivo, & contra Vasq. volentem devolvi ad communitatem Reipublicæ secluso jure positivo.

Probat: quod distribuendum est in pias causas, ut evitetur non sola pœna, sed etiam culpa, id jure naturali Justitiæ debetur causis pijs, si enim jure positivo solum distributio hæc præciperetur, posset Possessor liberari à culpa sine tali distributione per legis positivæ abrogationem, aut præscriptionem contra eandem, sed bona incerta ex delicto sunt in pias causas distribuenda, ut evitetur non sola pœna, sed etiam culpa juxta Concilium Lateran. Sub Alexand. III. C. cum tu de usuris, in quo licet statuatur expressè de incertis acquisitis per usuras, omnes tamen Doctores contra Rosmer in opusculo de jure fol. 455. q. 2. extendunt ad incerta ex alio delicto propter rationem universalem, quam I. Canon adfert inquiens, possessiones usuris comparatæ vendi debent, & earum pretia restitui, ut sic non solum à pœna, sed etiam à peccato possint liberari, cum ut ibi præmittit, juxta Verbum B. Augustini, non remittatur peccatum, nisi restituatur ablatum.

Dices: si jus naturale obliget hæc largiri in pias causas, Papa non posset per Bullæ compositionem majorem partem remittere per soluta parte exiguâ, sic super 14. aut 15. scutis dat Bullam Cruciatam pro duobus julijs applicandis bello contra infideles. Respondeo negando sequellam, quia Papa ut supremus Administrator rerum spectantium ad pias causas habet potestatem disponendi cum jisdem bonis modo, quem communi bono aptiorem judicaverit, huic autem est utilius, si multum remittat humanæ fragilitati contentus modico applicando ad finem tam excellentem, nempe pro bello contra infideles.

273. Quares tertio an efficiamur Domini venando, piscando sive in proprio sive in alieno fundo contra prohibitionem Principis? & utrum hæc prohibitio obliget ex justitia, vel sola obedientia?

Respondeo prius ad secundum cum Haunold. n. 78. si Princeps ex solo Dominio alto prohibet, violatio est solum contra obedientiam, contra justitiam verò si ante prohibitionem habet jus proprietatis venandi in fundo etiam alieno, utrumque per se patet.

Respondeo ad primum multipliciter primò nemo efficitur Dominus animalium domesticorum, ut ovium, gallinarum, anserum, &c. etsi longè domo absunt, ita omnes ex §. gallinarum Instit. de rerum divisione, quia carent naturali libertate. Idem est de feris cicuratis, quamdiu habent redeundi consuetudinem, unde peccant alienas columbas ad sua columbaria fraudibus allicientes, aut jaculantes, &c. nisi vigeat alicubi reciproca consuetudo; non censetur fraude allidere,

si melius pabulum spargit per suum columbarium, Lugo *Disput. 6. num. 43.* nisi sit extraordinariè illecebrosus, seu allektivus, sic enim id spargens directe intenderet, ut columbæ alienæ sedem figant in suo columbario, consequenter, ut alter amittat earum Dominium, quod est contra justitiam, Haunold, *num. 82.* contra Vasq.

Respondeo secundo pisces conclusi in piscinis, & feræ intra septa, ut facile possint capi à loci Domino, hic solum captura efficitur eorum Dominus, secus alij capientes; qui tamen fiunt Domini, si capiant in stagnis pisces, aut feras in sylvis integris, quia ob difficultatem capiendi retinent naturalem libertatem.

Respondeo tertio Venans prohibitas feras, &c. non peccat mortaliter, nisi venando graviter noceat, nec tenetur feras restituere, etsi venatio prohiberetur jure proprietatis, quia Princeps prohibens nunquam fuit ferarum Dominus.

Respondeo quarto fera ab uno vulnerata, ita ut moraliter nequiverit evadere potestatem vulnerantis, non est eam occupantis, sed illius; quia perinde se habet ac si eam laqueo teneret, si autem posset moraliter se subducere oculis venatoris spectat ad ejus occupatorem §. 13. *Instit. de rerum divisione.*

De fera laqueo capta, an sit ea, ponentis laqueum, aut eam eximentis, distinguit Haunoldus. Si adhuc poterat se laqueo eximere, nondum fuit perfecte capta, ergo spectat ad eximentem; si non potuit, fuit capta perfecte, transivitque in jus positoris laquei in publico loco, aut in alieno cum Domini consensu, si autem hic fuit invidus, potest sibi appro-

priare feram, & laqueum: quia jure potest prohibere ingressum, consequenter etiam regressum Venatoris ad laqueum, *L. 55. ff. de quarendo rerum Dominio.*

De piscibus nassa à te posita captis proportionaliter discurrendum est, sicut de fera laqueo capta.

274. Quæres quartò an lignatione seu lignorum cæsiōe, pastione animalium in pascuis alienis acquiratur Dominium sine onere restituendi, uti & confusione, seu commixtione materialium ejusdem, aut diversæ speciei.

Respondeo primò cædens ligna in sylva communitatis, cujus ipse pars, non peccat contra justitiam, quia non occupat alienum, nisi notabilem faciat stragem v. g. novas plantas copiosas excindendo in præjudicium cæterorum, est communis cum Lugo *n. 89.*

Dicastillo *Disp. 9. à num. 355.* docet: quod graviter egens cædendo etiam in sylva privati non peccet, neque jurati sylvæ Custodes obligentur talem deferre, quia, inquit, spontè gigni solita non censentur cessisse in proprietatem in prima rerum divisione in extrema, aut gravi eorum necessitate.

Dixi spontè gigni solita: quia oppositum esset dicendum, si sylva esset plantata humana industriâ, qualis non præsumitur, nisi expressè constet; quia ligna (idem dic proportionaliter de pastu animalium in prato alterius) & herbæ sunt valdè necessariae usui humano, & spontè eas gignit natura, ergo non expedit tanto rigore uni appropriari, ut non liceat ulli frui citra notabile damnum, unde etiam pe-

riti Confessarij non imperant compensationem, quod probabile etiam censet Sanch. *Lib. 1. Consil. c. 5. dub. 6. n. 35.* nec reprobatur Lugo *num. 92.* oppositum sane foret dicendum, si notabilis jactura inferretur vicino, sive in pratis, sive in sylvis.

Respondeo secundò quando confusio sive ejusdem sive diversæ speciei materiæ sit ex utriusque Domini consensu, aut casu, nempe neutro conscio, mixtum sit utrique commune §. 27. *Inst. de rerum divisione*: si ex intentione unius altero inscio, distinguit Haunold. *num. 113.* asserens corpus mixtum fieri commune, quando nulla nova forma, seu speciei formatio resultat, ut dum meum vinum ac tuum confunduntur, si autem nova resultet specificatio, ut fit, dum materiæ sunt speciei distinctæ, ut si mel confundatur cum vino, ut nullâ arte sit separabilis, credit fieri Dominum ipsum commiscentem animo acquirendi Dominium; quia præter materiam præstitit operam, nisi materia alterius esset notabiliter major, tunc enim fit Dominus ille, cujus materia prævalet, Tamb. *Lib. 8. Decal. tr. 3. c. 3. §. 4. n. 11.* Si autem arte possint materiæ separari, nulla fit communis, sed quisque materiæ suæ manet Dominus.

Circa pecuniam *L. 78. ff. de solutionibus & liberationibus* sic statuitur: nempe quando pecunia aliena tuæ est commixta, quin ea discerni possit, tota fit commiscens, idque simpliciter, & si summa commiscens non sit major, Haunold. *num. 118.* contra Lugo *num. 166.* propter commercia humana, quæ fluctuant, præsertim mutuam, & emptio ob num-

morum incertitudinem; nisi adeo modica pecunia sit commiscens, ut quasi pro nihilo reputetur respectu summæ alienæ.

Hinc sequitur: accipientem bonâ fide à fure pecuniam furtivam in mercedem, aut pretium rei venditæ, eamque suæ commiscentem, quia discerni valeat ad nullam teneri restitutionem detecto furto; non titulo injustæ acceptionis ob fidem bonam; non titulo rei acceptæ, quia per commixtionem effectus est ejus Dominus; aliunde non existit ditior, quia titulo oneroso accepit.

Sequitur secundò alienum cum suo commiscens, ita ut nequeat discerni, fit Dominus totius, quia alienum tunc censetur moraliter absumptum cum onere restituendi in æquivalenti, & quidem solum in eo, in quo est ditior, quando bonâ fide commiscuit, si autem malâ, est restituendum, etsi non sit ditior.

Sequitur tertio, etsi sic commiscens fiat Dominus totius, alter tamen habet actionem non tantum personalem, nempe in commiscentem velut furem, si malâ fide egit, sed etiam jus in re, seu in totum cumulum, ita ut illi præ omnibus ex illo satisfiat, possitque ex eo sibi vindicare, quantum de suo inest, hoc enim consonat juri naturali Less. *Lib. 2. c. 2. num. 156.*

Sequitur quartò dum quis per commixtionem fit Dominus E. g. pecuniæ eum qui ex illo cumulo accipit aliquid titulo oneroso, aut dono etiam malâ fide, fit Dominus accepti sine onere restituendi

Domino, ad quem ante commixtionem res spectabat, saltem dum fur potens est restituere, quia fur fuit effectus Dominus rei, ergo hujus Dominium transfert in accipientem ab eo sine onere restituendi, fur enim tenetur priore loco Sanch. *Lib. 2. Dec. 6. 23. num. 34. in fin.* citans Molin. *Disp. 719.* Si fur vi

tux acceptationis evadat impotens restituendi, opinio communis te damnat restitutionis, tibi enim imputatur impotentia ob cooperationem dum malâ fide accipis, si bonâ, probabiliter deobligaris ex sententia Tambur. *Lib. 8. Dec.*

tract. 3. c. 3. §. 4. num. 25.

DISSSERTATIO IV.

De Justitia & injustitia.

ARTICVLVS PRIMVS.

De Justitia.

§. I.

Quid? & quoruplex sit Justitia?

275. **J**ustitia hic strictè sumitur pro virtute speciali morali, una ex quatuor Cardinalibus, cujus essentia est quod sit ad alterum, proinde hominem unum ordinat ad alterum ab operante, sive realiter, sive fictione juris distinctum tradendo illi jus ad rem, vel jus in re, proinde dando illi, quod suum est, seu id ipsum, ad quod jus adfert.

Porro tripliciter homo potest unus ordinari ad alterum, nempe ut pars ad

partem; in hac consideratione unus habet jus ordinatum directè in bonum suæ libertatis, & alter sustinet debitum adimplendi jus illud, in hoc sensu etiam privatus cum Principe, particularis cum communitate, privatus cum privato consideratur tanquam pars cum parte. Secundò ut pars, seu membrum ad communitatem habens jus ad bona communis quæ talia. Tertiò ut communitas habens jus ad bona cujusvis membri ut talis.

Hinc